

P+
SPECIAL
Jaargang 16
Week 7 | 2018

Alles over
Verified
Conservation
Areas (VCA)

Bijenhotel bij de
Heineken brouwerij
Zoeterwoude

**Nieuw
keurmerk
voor
natuurbeheer**

Verified Conservation Areas (VCA)

Twee derde minder insecten in dertig jaar, massale bijensterfte, leeggeviste zeeën: de achteruitgang van de biodiversiteit lijkt niet te stuiten. Een nieuw internationaal initiatief spoort bedrijven en grondeigenaren aan tot actie. Iedere hectare telt, is het motto van Verified Conservation Areas (VCA). Niet alleen in natuurgebieden, maar juist ook in de gebieden waar we wonen en werken: landbouw- en veeteeltgrond, bedrijfsterreinen, parken, landgoederen en privégrond. Voorwaarde voor VCA-registratie is een onderbouwd plan met concrete maatregelen om ecologisch herstel te realiseren.

Een bloemrijk netwerk in de provincie Zuid-Holland dat bijen voldoende voedsel en nestgelegenheid biedt, en het landschap aantrekkelijker en kleurrijker maakt. Het klinkt als de droom van een handjevol natuurfans, maar in werkelijkheid is het onderdeel van een grootschalig samenwerkingsverband in de provincie. Met naast het provinciebestuur als partner bierbrouwer Heineken, Wageningen Environmental Research, het hoogheemraadschap Rijnland en Naturalis. Gezamenlijk opererend onder de naam Groene Cirkels. Het verduurzamen van de Heineken-brouwerij in Zoeterwoude is daarbij gekoppeld aan de provinciale ambities rondom ruimte, water, mobiliteit en economie. Onderdeel van Groene Cirkels is het Bijenlandschap. De aanleg van bijenlandschappen rond bedrijventerreinen en boerderijen moet een halt toeroepen aan de wintersterfte bij de honingbij en de achteruitgang van de wilde bij. “We werken aan een sociaal netwerk, waarmee we het ecologische netwerk kunnen realiseren”, zegt Annette Piepers, werkzaam bij het programmamanagement. Ook gebiedsbeheerders, gemeenten, maatschappelijke organisaties, imkers en burgers zijn bij het project betrokken.

Het is niet eens zo moeilijk om mensen en partijen op een thema als dit mee te krijgen, zegt Piepers. Maar hoe zorg je dat het ook echt iets oplevert? Daarvoor maakt het Bijenlandschap gebruik van het nieuwe keurmerk. “Met VCA laat je zien hoe je aan natuurbescherming en biodiversiteit kunt werken in een gewoon woon- en werkgebied. Van onderop, met alle partijen die dat ook belangrijk vinden.” Als eerste Nederlandse partij meldde het Bijenlandschap zich bijna twee jaar geleden aan voor registratie bij het VCA Platform, dat zetelt in Genève. Het initiatief voor dit nieuwe keurmerk kwam enkele jaren geleden van natuurorganisatie IUCN International. Steun is er van enkele overheden, zoals Nederland, en grote natuurorganisaties als Conservation International, Earthmind en het World Resources Institute. Stip op de horizon is zes miljoen hectare die het Platform in 2020 wereldwijd geregistreerd wil hebben. Inmiddels zijn negentien kleine en grote gebieden verspreid over de wereld aangemeld, dan wel definitief geregistreerd. Van een uitgestrekt jachtgebied (200 duizend hectare) in Mozambique en een bosbouwgebied (ruim 100 duizend hectare) in Indonesië tot ecodorp Boekel (twee hectare) in Nederland. ➤

WAT IS HET BELANG VAN WATERBEDRIJF VITENS BIJ VCA?

Lizard Lane is de sexy naam voor de heidecorridor Soestduinen, waarvoor drinkwaterbedrijf Vitens het initiatief nam. Het proces om op één lijn te komen met de verschillende landeigenaren was niet gemakkelijk. Maar het lijkt er nu toch op dat dit jaar uit de vele versnipperde stukjes terrein één robuust natuurgebied zal ontstaan.

Vitens, het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland, gebruikt VCA als instrument om het project met verschillende terreineigenaren robuuster te maken. De beoogde heidecorridor is een smalle strook land van 15 hectare in de gemeente Soest, die de waardevolle natuurgebieden van het voormalige militaire vliegveld Soesterberg, het waterwingebied Soestduinen en het militaire oefengebied Vlasakkers met elkaar verbindt. De verschillende stukken grond zijn in handen van zes verschillende landeigenaren.

Waarom doet Vitens dit? “We hebben meerdere waterwingebieden, zoals in Soestduinen”, zegt projectleider Anne Immers. “Vitens wint voornamelijk grondwater.

Een goede garantie voor een schone bron is de bescherming via natuur. Dat zorgt voor een natuurlijke zuivering, en sluit risico's van menselijke activiteiten uit.”

De versnippering van gebieden in Soestduinen is een ecologisch probleem, constateerde Vitens. Het zorgt voor een lage genetische diversiteit. “Het doel van onze gezamenlijke inzet is de uitwisseling van dieren als vlinders en reptielen te bevorderen, en gezonde populaties te ontwikkelen.”

Meer info over Lizard Lane. ➤

De bijentuin op het terrein van de Heineken Brouwerij in Zoetermeer trekt ook andere insecten en vlinders aan, zoals dit koolwitje.

“Natuurbescherming is meestal gericht op beschermde gebieden, en niet op de directe werk- en woonomgeving. Maar juist daar is in Nederland het verlies aan biodiversiteit het grootst.”

STEVEN DE BIE, DE GEMEYNT

➤ **Steven de Bie, verbonden** aan adviesbureau De Gemeynt, ondersteunt bedrijven en gebiedsbeheerders bij het registratieproces. Kenmerkend voor VCA is dat partijen zelf hun ambitieniveau bepalen en de indicatoren om dat te meten, zegt hij. “Dat klinkt vrijblijvend, maar het vervolgproces is dat allesbehalve.” Voorwaarde voor registratie is een onderbouwd plan met concrete maatregelen om ecologisch herstel in het gebied te realiseren. Dat beheerplan wordt getoetst door onafhankelijke deskundigen en vervolgens op de VCA-website gepubliceerd. Om de registratie te behouden moet bovendien jaarlijks verslag worden uitgebracht van de ondernomen acties en de behaalde resultaten. Om meer ervaring op te doen met het nieuwe keur-

merk organiseerde het ministerie van Infrastructuur & Milieu in 2017 een *Community of Practice*. Twaalf bedrijven (van groot tot klein) en enkele organisaties namen in een aantal bijeenkomsten deel aan dit leertraject. Zij maakten kennis met het concept, gingen ermee aan de slag en wisselden ervaringen uit. Een flink aantal van hen heeft inmiddels stappen gezet op weg naar VCA-registratie, of heeft die status al bereikt (zie kaders). Bedrijven als Moyee Coffee en Natuurbegraven Nederland, evenals de Federatie van Zand- en Grindproducenten Cascade en het innovatieve agrarische initiatief LandvanWaarde willen ook die kant op. Wat spreekt hen aan in VCA? Voor de meesten lijkt dat vooral de erkenning te zijn dat hun inspanningen daadwerkelijk zorgen voor meer en betere natuur. Het register maakt die inzet transparant en zichtbaar voor de buitenwereld. Dat is niet alleen interessant voor de bedrijven zelf, maar ook voor hun klanten. En voor financiers. “Partijen die bezig zijn met VCA denken toekomstgericht na over het beheren van een terrein, waarbij biodiversiteit belangrijk is”, zegt Pieter Baars, strategisch adviseur van het Nationaal Groenfonds. Dit fonds financiert in opdracht van de

Pieter Baars, strategisch adviseur van het Nationaal Groenfonds: “Partijen die bezig zijn met VCA denken toekomstgericht na over het beheren van een terrein, waarbij biodiversiteit belangrijk is.” ➤

HOE MAAKT SUPERBLOEMIST OOGENLUST VCA ZICHTBAAR?

Domein Oogenlust investeerde in de verhuizing van het complete bedrijf naar een braakliggend, verwaarloosd terrein op de rand van natuurgebied De Kempen. De procedure voor VCA-registratie is inmiddels afgerond. Met het VCA-keurmerk wil de 'superbloemist' de natuurinspanningen voor klanten en het bredere publiek zichtbaar te maken. Groenbedrijf Oogenlust verzorgt de aankleding van evenementen in een groot aantal landen. Daarnaast runt het een eigen winkel en verzorgt het workshops. Van de acht hectare waarover het bedrijf beschikt is het grootste deel bestemd voor natuurontwikkeling. "Het is onze intentie dit ge-

bied terug te brengen in de oorspronkelijke staat", zegt directeur Marcel van Dijk. "We streven naar de terugkeer van zoveel mogelijk inheemse dieren en plantensoorten." Met de gemeente overlegt Van Dijk over VCA-registratie van niet alleen de hectares natuur die Oogenlust beheert, maar ook het aangrenzende gebied van zo'n 50 hectare. "Dan begint het enige omvang te krijgen. Ik verwacht dat de gemeente zich positief zal opstellen. Ook van Natuurmonumenten verwacht ik steun."

Meer info over Domein Oogenlust.

IS VCA OOK GESCHIKT VOOR ECODORPEN?

Een volledig circulair dorp met dertig woningen. Dat is de ambitie van Ecodorp Boekel. Het Brabantse ecodorp in oprichting wil de VCA-registratie zo snel mogelijk afronden. Op dit moment staan er nog tijdelijke woningen. Die zullen op termijn plaatsmaken voor dertig permanente huurwoningen, 100 procent circulair gebouwd met biobased materialen. Crowdfunding moet helpen de benodigde financiering rond te krijgen. "We zijn in gesprek met Rabobank en Triodos", zegt initiatiefnemer Ad Vleems. "Zij willen tot 60 procent van het project financieren."

Ecodorp Boekel is aangesloten bij een internationaal netwerk van ecodorpen. Daar zijn alleen vanuit Europa al een paar duizend dorpen bij aangesloten. "Wij willen hen helpen hun VCA-registratie te voltooien." Vleems ziet in VCA een ideaal instrument voor ecodorpen. "Ze zetten allemaal in op betere biodiversiteit. VCA kan de maatschappelijke en ecologische waarde van een ecodorp zichtbaar maken."

Webmovie op over Ecodorp Boekel op YouTube en website Conserve Areas

HOE INTEGREERT ENECO BIODIVERSITEIT?

Wat is de impact van energiebedrijf Eneco op biodiversiteit? En is VCA-registratie daarbij nuttig? Om een antwoord op die vragen te vinden zoomt het bedrijf in op de nieuw te bouwen BioWarmte Installatie (BWI) in Utrecht. De centrale levert vanaf begin volgend jaar genoeg warmte om 22.000 huishoudens in Nieuwegein en Utrecht te voorzien. Vanaf 2020 zal dit aantal zijn gestegen naar 45.000 huishoudens. De brandstof bestaat uit gecertificeerde biomassa, zoals snoeiafval en shreds (houtige reststromen).

Eneco onderzoekt al enige tijd de impact van het bedrijf op biodiversiteit en natuur, vertelt Silvan de Boer, business developer verduurzaming industrie bij het energiebedrijf. Het hanteert daarbij het Natural Capital Protocol als handleiding. VCA kan daarop een aanvulling zijn. Een keurmerk dat laat zien dat de ambities van het bedrijf serieus zijn. "Een definitief besluit over registratie is nog niet genomen, maar ik denk dat het heel kansrijk is." Voor de Utrechtse BWI heeft Eneco inmiddels de impact in kaart gebracht, en onderzoekt nu hoe die te verkleinen is. Bijvoorbeeld door steun voor de aanleg van voedselbossen. "Zet het zoden aan de dijk, wat kost het? Maar we kijken ook naar de aanleg van meer groen, of extra plaatsing van zonnepanelen." Om het werken met VCA meer in de vingers te krijgen wil Eneco de systematiek nu eerst toepassen bij de aanleg van een kleinschalig windmolenproject in Vianen. "Daar moeten populieren voor gekapt worden. We onderzoeken of we inheemse soorten kunnen aanplanten om een betere biodiversiteit terug te krijgen."

Natuurreservaat De Blauwe Kamer bij Rhenen: ook vanuit de sector van de zand- en grindwinnende bedrijven is er belangstelling voor VCA. De bedrijven dragen na de winning veelal bij aan nieuwe natuur, en zoeken daarvoor erkenning.

► overheid projecten die de kwaliteit van de groene leefomgeving verbeteren. "Voor ons is dat een pré, als zo'n partij vervolgens bij ons aanklopt voor financiering."

"Veel grote bedrijven zijn enorm bezig met natuurlijk kapitaal in hun keten. Prima. Maar kijk ook eens om je heen, naar je eigen bedrijfsterrein en de aanpalende gebieden. Vraag je af wat je kunt doen aan horizonvervuiling, aan het verminderen van fijnstof en recycling van afval. En aan ecologisch herstel, het bevorderen van biodiversiteit. En laat dat zien. Dat kan met VCA, en daarom vind ik het in potentie zo'n mooi instrument."

MARCEL VAN DIJK, DIRECTEUR OOGENLUST

Baars ziet in VCA een internationaal geaccepteerde benadering: "Daarbij aanhaken is beter dan hier in de polder weer iets nieuws uitvinden." Dat mag waar zijn, maar vooralsnog is het aantal geregistreerde VCA-partijen gering, evenals de naamsbekendheid.

Oogenlust-directeur Van Dijk ziet de potentie van het nieuwe instrument, maar onderkent ook het probleem van de onbekendheid: "Ik hoop echt dat VCA als keurmerk bekender wordt bij het grote publiek. Daar ontbreekt het aan. Wij doen heel veel aan natuurontwikkeling en willen daar graag erkenning voor. Daar kan VCA-registratie in voorzien. Maar dan moeten onze bezoekers en relaties wel een idee hebben wat dat voorstelt." Ook De Bic is overtuigd van de mogelijkheden. Hij ziet VCA als een concrete uitwerking van het begrip natuurlijk kapitaal: "Daar wordt veel over gesproken, tal van partijen zijn er mee bezig. Maar het verlies aan biodiversiteit is er nog niet door gestopt. Laat staan dat er sprake is van herstel. Dan dreigt zo'n term gebakken lucht te worden. Als je zegt dat je allerlei inspanningen doet maar niet kunt aantonen dat het tot iets leidt, dan verlies je toch je geloofwaardigheid. VCA voorziet daar in. Het biedt een systeem waarin je voor jouw bos, weide of industriegebied laat zien hoe je investeert in het behoud en herstel van biodiversiteit." ■

Websites

Over VCA in Nederland is meer te vinden op het Futureproof Platform van MVO Nederland. Conserve Areas is de officiële site van VCA. Vragen, of geïnteresseerd om mee toe doen? Mail Steven de Bie: steven.debie@gemeynt.nl.

✦ TEKST HANS VAN DE VEEN

✦ FOTOGRAFIE HEINEKEN, ENECO, BIJENLANDSCHAP, JOOST BOUWMEESTER EN ANDEREN

✦ ART DIRECTION BUREAU BOUDEVWIJN BOER EN STUDIO 10

✦ UITGEVERIJ ATTICUS BV

✦ WWW.P-PLUS.NL